

Självständigt arbete i fördjupningsämnet religion och lärande

15 högskolepoäng, grundnivå

Mellan sekularisering och tradition: en jämförande studie av religionsundervisning i Polen och Sverige

Between Secularization and Tradition: A Comparative Study of Religious Education in
Poland and Sweden

Claudia Gotowy

Diana Omayrat

Handledare: Bodil Liljefors-Persson

Examinator: Erik Alvstad

Ämneslärarutbildning- Grundskolan

Förstaämne Religion, 240 högskolepoäng

Självständigt arbete i fördjupningsämnet, 15 högskolepoäng

2026.01.21

Förord

Detta arbete har skrivits av Diana Omayrat och Claudia Gotowy. Arbetets samtliga delar har genomförts av oss båda tillsammans. Vi vill passa på att tacka vår handledare Bodil Liljefors Persson, för all hjälp och bra stöd under arbetets gång, det har verkligen gjort det lättare att komma framåt och utveckla våra idéer. Vi vill också ge en stor eloge till oss själva för ett riktigt bra samarbete, där vi har diskuterat, peppat varandra och hjälpts åt för att arbetet skulle bli så bra som möjligt.

Abstract

This study explores and compares religious education in Sweden and Poland, focusing on how the subject is organized, implemented, and experienced by students. While Sweden offers non-confessional religious education guided by Lgr22, emphasizing knowledge about different religions, ethical reflection, and critical thinking. In Poland, there is no equivalent compulsory subject, instead students are offered voluntary confessional Christian education, primarily organized by the Catholic Church. Through a qualitative comparative approach, we analyzed peer-reviewed articles and relevant literature to examine curricular frameworks, teaching methods, and the role of teachers in both countries. Our findings highlight key differences: in Sweden, education aims to be neutral, inclusive, and pluralistic, while in Poland, tradition, religion, and cultural tradition strongly shape the classroom experience. Despite these contrasts, both contexts face similar challenges in teaching ethics and existential questions, where there are no fixed rules for instruction but high relevance for students' personal development. The study also emphasizes the importance of relevance in learning, drawing on the concept Powerful Knowledge, which argues that Knowledge becomes meaningful when it connects to students' experiences while providing new perspectives. Teachers play a central role in balancing curricular demands, student backgrounds, and societal expectations, making pedagogical choices that foster understanding, critical thinking, and reflection. Overall, this study shows that effective religious education requires a balance between students' lived experiences and curricular content. By integrating relevance, critical reflection, and inclusivity, religious education can support students' personal growth, social understanding, and the ability to navigate diverse perspectives in an increasingly complex world.

Nyckelord: etik, läroplan, kraftfull kunskap, katekesundervisning, kyrka, katolicism, Polen, Powerful Knowledge, religionskunskap, religionsundervisning, Sverige, styrdokument, skola, undervisning

Innehållsförteckning

Förord	2
Abstract	3
Innehållsförteckning	4
1. Inledning	5
2. Bakgrund	7
3. Syfte och frågeställning	9
4. Metod	10
4.1 Sökprocess och resultat	10
4.2 Artificiell intelligens	13
5. Resultat	14
5.1 Religionsundervisning i Sverige kopplat till styrdokumentet	14
5.2 Elevfokus till fakta fokus: Kärnebro om förändringar i religionskunskapen	15
5.3 När religion möter skola: lärarnas dilemman kring objektiv och icke-konfessionell undervisning	16
5.4 Alternativa undervisningsmetoder i svensk religionsundervisning	18
5.5 När polsk religionsundervisning möter läroplan	19
5.6 Bibeln som grund för religionsundervisning i Polen	20
5.7 När blir kunskap meningsfull för elever?	22
6. Slutsats och diskussion	24
6.1 Skillnader och likheter i religionsundervisningen i Sverige och Polen	24
6.2 Undervisningens relevans och lärarens roll i Sverige och Polen	25
6.3 Slutsatser och framtida utmaningar i religionsundervisningen	26
7. Referenslista	27

1. Inledning

Vi har valt att jämföra religionsundervisning i Sverige och Polen eftersom det är ett ämne som inte diskuteras så ofta, och det känns intressant att jämföra hur olika länder organiserar och ser på religionskunskapsundervisning i skolan. Ämnet är aktuellt och spännande eftersom det handlar om både kultur, tro och utbildning, och det ger oss en chans att se skillnader och likheter mellan två länder som ligger nära varandra men som har väldigt olika sätt att undervisa i religionskunskap.

Religion har alltid varit en viktig del av människors liv och ett sätt att förstå världen och de sociala sammanhang vi lever i. I dagens samhälle, som är präglad av kulturell och religiös mångfald, blir kunskap om religioner och livsåskådningar extra betydelsefull för att skapa förståelse och respekt mellan människor. Det är också därför religionskunskap är ett viktigt ämne i skolan. I den svenska kursplanen betonas att undervisningen i religion ska vara icke-konfessionell och ge eleverna kunskap om olika religioner, hur människor uttrycker sin tro och hur religion påverkar både individ och samhälle.¹ Eleverna ska också få möjlighet att reflektera över etiska frågor, förstå hur kristna traditioner har format Sverige och utveckla sin förmåga att tänka kritiskt kring relationen mellan religion och samhälle. Kursplanens syfte är alltså inte bara att eleverna ska lära sig fakta, utan också att ge elever verktyg att förstå sig själva, andra och det samhälle de lever i.²

I Polen ser det annorlunda ut. Där är religionsundervisningen valbar, och den är oftast katolsk och konfessionell. Kyrkan bestämmer ofta innehållet och vilka som får undervisa, medan staten ger ekonomiskt stöd.³ Under senare år har Polen gjort förändringar, bland annat att minska antalet lektioner i religion till en gång i veckan från 1 september 2025. Detta har lett till mycket diskussion och konflikter mellan regeringen och den katolska kyrkan.⁴ Just därför är det intressant att jämföra hur religionsundervisningen fungerar i olika länder. Sverige och Polen ligger nära varandra geografiskt, men deras sätt att organisera religionsundervisningen skiljer sig tydligt åt. Genom att undersöka och jämföra hur ämnet är uppbyggt i de två

¹ "Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet". Skolverket, 2022, [Skolverket.se](https://www.skolverket.se)

² "Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet"

³ "Important information and practical advice", Migrant info.pl, 19 november 2025, migrant.info.pl

⁴ "Religious Education in Schools: The crisis in State-Church relations in Poland". Vatican News, 19 november 2025. [vaticannews](https://www.vaticannews.va)

länderna kan vi få en bättre förståelse för hur olika samhällen ser på religionens roll i skolan och vilka värderingar som ligger bakom deras utbildningssystem.

2. Bakgrund

Religionsundervisning i skolor skiljer sig betydligt mellan olika länder. I Sverige är undervisningen enligt Lgr22, icke-konfessionell och ska inte främja någon särskild tro. Skolverket betonar att religionsundervisningen ska gestalta och förmedla värden som jämställdhet mellan kvinnor och män, människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet och alla människors lika värde.⁵ Undervisningen syftar därför till kunskap om religion och livsåskådning samt till elevernas kritiska tänkande och värderingar, samtidigt kan dessa faktorer påverka hur elever tänker kring tro.

I Polen har religionsundervisningen en annan stil. Den är konfessionell och domineras av katolska kyrkan, där undervisningens innehåll och mål ofta styrs av kyrkans läroplan (Katekes läroplan). Katekesens läroplan bygger på Katolska kyrkans katekes (KKK) och syftar till att ge en förståelse av den kristna tron. Den centrala strukturen för undervisningen består av fyra centrala delar, "Trosbekännelsen", "Firandet i det kristna mysteriet", "Livet i Kristus" och "Den kristna bönen",⁶ vilka utgör de grundläggande aspekterna i kyrkans kateketiska undervisning. Läroplanen anpassas därefter efter olika åldersgrupper och konkretiseras genom pedagogiskt material som också utgår från KKK:s innehåll och principer vilket möjliggör en progression i lärandet.⁷ Undervisningen är frivillig, men majoriteten av eleverna deltar, och lektionerna ges oftast av präster eller andra medlemmar av kyrkan.⁸ Genom att studera diagrammen i artikeln kan man se att motivationen bakom deltagandet i religionsundervisningen har stor betydelse för hur aktivt eleverna engagerar sig. Elever som själva valt att delta i lektionerna är oftast mycket aktiva under undervisningen, medan de som deltar för att deras föräldrar bestämt det tenderar att vara mer passiva. Intressant nog deltar många elever, även de med svagt utvecklad tro eller utan religiös identitet, eftersom de aktivt valt att göra det. Detta tyder på att lektionerna fungerar som ett forum för att diskutera etiska frågor och reflektera över olika livsåskådningar.⁹

⁵ "Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet". Skolverket, 2022, [Skolverket.se](https://www.skolverket.se)

⁶ Stockholms katolska stift & Katolska Pedagogiska Nämnden, Ge som gåva vad ni har fått som gåva: Riktlinjer för katekesen i Stockholms katolska stift, (Stockholms katolskastift, 2009): 52, [katolskakyrkan.se](https://www.katolskakyrkan.se)

⁷ Stockholms katolska stift & Katolska Pedagogiska Nämnden, Riktlinjer för katekesen: 52

⁸ Dominik Kielb, Michał Pierzchała och Marcin Gazda "Youth Attitudes toward Religious Education in Poland" *Religions*, (2023): 5-8, [research.ebsco.com](https://www.research.ebsco.com)

⁹ Kielb, Pierzchała och Gazda, 5-8

Detta kan kopplas till kraftfull kunskap eller Powerful Knowledge (PK) på engelska, ett begrepp som Michael Young (2008) pratar om. Det handlar om kunskap som inte bara är "vardagskunskaper" utan som är mer systematiskt uppbyggd och akademisk. Det hjälper elever att förstå och analysera världen på ett djupare sätt, bortom bara det de ser i sin egen vardag. Den här typen av kunskap ger elever verktyg att tänka kritiskt, analysera saker självständigt och få en bredare förståelse för olika perspektiv. Det är värdefullt eftersom alla elever får en chans att ta del av kunskap som kanske bara vissa grupper hade tillgång till, och på så sätt kan de delta mer aktivt i samhällliga och demokratiska sammanhang.¹⁰

Utifrån vårt arbete visar jämförelsen mellan Sverige och Polen hur religionsundervisning kan organiseras på olika sätt beroende på samhällliga värderingar och skolans roll. I Sverige är undervisningen icke-konfessionell och syftar till att ge elever kunskap, kritiskt tänkande och respekt för olika perspektiv, medan undervisningen i Polen ofta är konfessionell och kopplad till katolska kyrkan, med fokus på både tro och etiska diskussioner. Genom att studera dessa skillnader kan vi få en bättre förståelse för hur olika länder förhåller sig till religionsundervisningens innehåll och syfte.

¹⁰ Friedrich Schweitzer, "Powerful Knowledge in Religious Education? Perspectives in Conversation with Michael Young and Paulo Freire" i *Powerful Knowledge in Religious Education*, red. Olof Franck och Peder Thalén, (Springer International Publishing AG, 2023), 4-6.

3. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att jämföra hur religionsundervisningen organiseras och genomförs i Sverige och Polen. Genom att kartlägga centrala riktlinjer, skolämnets placering, val av metod och elevens möjlighet till valfrihet i båda länderna vill vi i detta arbete belysa både likheter och skillnader i hur religion behandlas inom skolsystemet. Samtidigt belysa hur de strukturella och pedagogiska förutsättningarna för religionsundervisningen skiljer sig mellan Sverige och Polen eller liknar varandra samt vad dessa likheter och skillnader säger om relationen mellan religion, utbildning och samhälle i de två länderna.

Hur skiljer sig organisationen av religionsundervisningen i Polen och Sverige?

Vilka är skillnaderna och likheterna i religionsundervisning i Sverige och Polen?

4. Metod

I vårt arbete har vi genomfört en kvalitativ jämförande studie där vi undersöker hur religionsundervisningen ser ut i Sverige och Polen. För att samla in material har vi använt vetenskapliga artiklar som är peer-reviewed och en bok som är relevant för vårt ämne och som hjälper oss att besvara vår frågeställning. Vi har gjort två separata sökningar, en för Sverige och en för Polen, för att få ett tydligt underlag från båda länderna. Samtidigt ville vi också förstå religionsundervisning ur ett större perspektiv. Därför valde vi även en bok som beskriver religionsundervisning och undervisningsmetoder utan koppling till något specifikt land. Boken handlar om kraftfull kunskap, den hjälper oss att förstå hur religionsundervisning utformas, vilken kunskap som anses viktig samt om olika undervisningsmetoder.

4.1 Sökprocess och resultat

Vid genomförandet av sökningar för Sverige använde vi oss av Libsearch och sökte på "religious education" OR "teaching". Vi lade till sökord som "Sweden", "didactic" och "primary school", vi begränsade resultaten till peer-reviewed artiklar. Vi fick fram resultat för grundskolan och gymnasiet trots sökordet "primary school". Den första sökningen gav oss 1677 resultat. I en andra sökning använde vi samma sökord, men lade även till "OR Swedish", vilket gav oss 2005 resultat. I en tredje sökning lade vi till sökordet "multicultural", men fick då 0 resultat. I en fjärde sökning tog vi bort "multicultural" och ersatte det med "classroom" och fick fram 499 resultat. I vår femte och sista sökning tog vi bort "classroom" och vidare ersatte ordet med "religion", vilket gav oss 14 resultat.

För Polen genomfördes en helt ny sökning, även denna i Libsearch med begränsning till peer-reviewed artiklar. I den första sökningen använde vi "religious education" tillsammans med sökorden "Polen", "teaching", "didactic" och "primary school", men fick 0 resultat. Vi insåg då att vi skrivit "Polen" på svenska och ersatte det med "Polish" på engelska, vilket gav oss 9 resultat. I vår tredje och sista sökning bytte vi ut "Polish" mot "Poland", vilket gav oss 12 resultat.

Vi gjorde även en gemensam sökning med både Sverige och Polen i hopp om att hitta artiklar som behandlade båda länderna. Vi testade först att begränsa till peer-reviewed artiklar, men fick inga resultat som passade vår frågeställning. Däremot gjorde vi en ny sökning utan begränsning till peer-reviewed artiklar. Sökningen vi gjorde var följande, "religious

education” med sökorden “Sweden OR Poland” och “teaching”. Denna sökning gav 676 resultat, och vi valde en bok som passade vårt arbete.

Vi genomförde litteratursökningar i databasen Libsearch, vilket genererade ett omfattande antal träffar. Vi valde denna databas eftersom den gav oss tillgång till ett rikt och relevant innehåll. Sökningarna resulterade i att fem vetenskapliga artiklar valdes ut för vidare granskning. Urvalet gjordes genom en systematisk genomgång av titlar och abstracts, där de artiklar som bedömdes mest relevanta i förhållande till studiens syfte och frågeställningar inkluderades. Utöver dessa artiklar identifierades och inkluderades en bok i det slutliga materialet efter den sista gemensamma sökningen. I urvalsprocessen prioriterades publikationer med fokus på organisering av religionsundervisning både inom det polska utbildningssystemet och inom svensk religionskunskapsundervisning.

I studien användes även Lgr22, Skolverkets (2022) styrdokument för grundskolans religionsundervisning, som teoretisk och kontextuell bakgrund för att relatera de empiriska resultaten till skolans uppdrag, värdegrund och mål för religionskunskapsundervisningen. Styrdokumentet ingick dock inte i det empiriska urvalet av forskningsartiklar, utan användes för att sätta resultaten i relation till de nationella ramverken för skolan och dess mål för undervisningens innehåll och syfte.

Nedan presenteras de artiklar och den bok som inkluderades i studien i form av en tabell, där varje källa åtföljs av en kortfattad beskrivning av dess innehåll och relevans för studiens syfte.

Källa	Författare	Kort om källan
“Problems of upbringing for peace in curricular assumptions and in selected Polish education textbooks” (2024)	Av: Adam Bielinowicz	Artikeln studerar undervisningen i religion i Polen, utifrån officiella kursplaner och utvalda läroböcker, läroplan, dokument och handböcker.
“The biblical dimension of religious instruction in	Av: Marian Zajac	Artikeln handlar om hur religiös undervisning i statliga skolor i

Poland” (2021)		Polen bygger på Bibeln som en central källa. Den granskar kyrkans riktlinjer, lagstiftning samt den officiella läroplanen 2018.
“Freedom of religion and secular education: Teachers define the meaning of religious freedom in everyday school practice” (2017)	Av: Marie Fahlén	Artikeln belyser utmaningar och dilemman som uppstår när sekulära normer i skolan möter elevers religiösa rättigheter och vad det innebär för hur religion hanteras i en sekulär utbildningsprocess.
“Alternative forms and systems for religious education in primary schools in Sweden” (2023)	Av: Victoriia Chorna	Artikeln studerar hur religiös undervisning i svensk lågstadieskola kan utformas med hjälp av alternativa pedagogiska system och metoder.
“Teaching RE - for what purpose? A discourse analysis of teachers talk about their teaching in relation to the children’s existential questions” (2023)	Av: Katarina Kärnebro	I artikeln undersöks hur lärare i svenska grundskolans religionskunskap resonerar kring sitt undervisningsuppdrag i relation till elevers existentiella frågor.
“Powerful knowledge in Religious Education: Exploring Paths to knowledge-based Education on Religions” (2023)	Av: Peder Thalén & Olof Franck	Boken diskuterar hur undervisning i religionskunskap kan samt bör baseras på vad som kallas “Powerful Knowledge”.

4.2 Artificiell intelligens

Vi har använt ett AI-verktyg som stöd i arbetet, framför allt för att söka synonymer och förbättra språklig variation för att höja den akademiska nivån samt undvika onödig repetition. Detta bidrog till att upprätthålla en formell och läsbar text. Användningen av AI har skett med kritisk granskning och eget omdöme, i enlighet med principer för akademisk integritet där verktyget endast fungerat som ett språkstöd och inte som en källa till forsknings innehåll eller slutsatser.

Detta arbete är författat av Claudia Gotowy och Diana Omayrat och allt innehåll i studien, val av källor, metod, resultat och diskussion, utgör vårt eget arbete. Vi ansvarar själva för de analyser och slutsatser som presenteras i texten.

5. Resultat

I detta avsnitt redovisas först hur religionsundervisningen i Sverige beskrivs i de nationella styrdokumentet. Därefter presenteras resultaten från de valda studierna och till sist beskrivs hur religionsundervisningen är organiserad och genomförs i Polen, med avsikt att möjliggöra en jämförande analys av de strukturella och pedagogiska förutsättningarna i de två länderna. I slutet diskuteras även begreppet kraftfull kunskap och dess relevans för etisk och existentiell undervisning. Begreppet kommer att presenteras som Powerful Knowledge (PK).

5.1 Religionsundervisning i Sverige kopplat till styrdokumentet

I kursplanen för religionskunskap framhålls att människor i alla tider och samhällen har försökt förstå sina livsvillkor och de sociala sammanhang de ingår i. Religioner och andra livsåskådningar har därför blivit centrala delar av mänsklig kultur. I dagens samhälle, som präglas av kulturell och religiös mångfald, blir kunskap om religioner och livsåskådningar viktig för att främja ömsesidig förståelse mellan människor.¹¹ Ämnets syfte är att undervisningen ska ge eleverna fördjupade kunskaper om religioner och livsåskådningar, både i Sverige och i andra delar av världen. Genom undervisningen ska eleverna få insikt i hur människor inom olika religiösa traditioner lever, tänker och uttrycker sin tro. De ska även få möjlighet att reflektera över vad religion och livsåskådning kan betyda för människors identitet, samt hur den egna bakgrunden påverkar hur man tolkar och förstår religion.¹²

Religionskunskapen ska också belysa vilken betydelse religion har i samhället och hur samhällsliga förhållanden kan påverka utvecklingen av religioner och livsåskådningar. Eleverna får dessutom kunskap om hur kristna traditioner har format det svenska samhället och hur kristendomens roll har förändrats över tid. Genom att arbeta med livsfrågor, etik och moraliska dilemman ska undervisningen stimulera eleverna att tänka kritiskt, analysera och ta ställning. På så sätt bidrar religionskunskapen till att eleverna utvecklar en personlig livshållning och en förmåga att agera ansvarsfullt gentemot sig själva och andra.¹³

¹¹ “Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet”. Skolverket, 2022, [Skolverket.se](https://www.skolverket.se)

¹² “Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet”

¹³ “Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet”

Undervisningen i ämnet religionskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt om olika tolkningar och varierande praktiker inom dessa,
- förmåga att kritiskt granska frågor som rör relationen mellan religion och samhälle, och
- förmåga att resonera om etik, moraliska frågor och livsfrågor utifrån olika perspektiv

(Skolverket, Ämnets syfte- Religionskunskap hämtad 30/11-25)

5.2 Elevfokus till faktafokus: Kärnebro om förändringar i religionskunskapen

I artikeln Teaching RE- for what purpose? A discourse analysis of teachers' talk about their teaching in relation to the children's existential questions av Katarina Kärnebro (2023) beskrivs hur religionskunskapsämnets innehåll och fokus har förändrats över tid. Under 1960-talet infördes existentiella frågor som ett centralt moment i undervisningen för att ge större utrymme åt elevernas egna tankar, erfarenheter och funderingar. Trots denna ambition visar senare forskning att dagens läroplaner (Lgr22) i betydligt högre grad än tidigare betonar faktakunskaper och ett förutbestämt undervisningsinnehåll som ska bedömas.¹⁴

Kärnebros (2023) studie bygger på intervjuer med elva högstadielärare och undersöker hur dessa lärare resonerar när de planerar sin undervisning och hur de förhåller sig till elevernas existentiella frågor. Syftet med studien är att förstå bättre hur läroplanen faktiskt används i klassrummet och att se om religionskunskap mest ses som ett ämne där eleverna ska lära sig fakta, eller om det också kan hjälpa eleverna att utvecklas som personer. Resultaten visar att lärarna ofta fokuserar på att följa kursplanens krav. Detta gör att elevernas egna funderingar och frågor inte alltid får plats i undervisningen. Lärarnas sätt att tänka påverkas mycket av de regler och begränsningar som finns i skolsystemet, vilket gör att eleverna ofta blir mer passiva mottagare av undervisningen istället för att vara aktiva och delaktiga i sitt eget lärande.¹⁵

¹⁴ Katarina Kärnebro, "Teaching RE- for what purpose? A discourse analysis of teachers' talk about their teaching in relation to the children's existential questions" *Nordidactica*, nr 4 (2023):158, <https://journals.lub.lu.se/nordidactica/article/view/24560> .

¹⁵ Kärnebro, 158.

I artikeln diskuteras hur utbildningspolitiska förändringar under det senaste decenniet har påverkat religionskunskapsundervisningen i Sverige. Kärnebro (2023) forskning visar att skolan har rört sig från en mer elevcentrerad undervisning till en tydligare ämnescentrerad inriktning. Detta innebär att det läggs mer fokus på bedömningsbara kunskaper och ett fastställt ämnesinnehåll, vilket gör att utrymmet för elevernas egna erfarenheter och frågor minskar.

Kärnebro lyfter fram kunskapsmål som är svårare att mäta, såsom elevers existentiella funderingar, känslor och personliga erfarenheter riskerar att prioriteras ned, då de inte passar lika väl in i ett system som betonar mätbara resultat. Inom religionskunskapen bidrar detta till att lärare ofta fokuserar på faktakunskaper och intellektuella resonemang om religion, snarare än på de levda, känslomässiga och existentiella dimensioner som också är centrala för ämnet.

Kärnebro forskning visar dessutom att även om lärare anser att existentiella frågor är viktiga, så är det vanligt att dessa trängs undan på grund av tidsbrist eller krav på att leverera "resultat" som kan mätas. Vissa lärare undviker även dessa frågor eftersom religion ibland betraktas som något privat som man inte bör gå in på i klassrummet. Utifrån detta undersöker Kärnebro hur lärare hanterar elevers existentiella frågor i undervisningen, i vilken utsträckning dessa frågor prioriteras samt vilka överväganden som ligger bakom lärarnas didaktiska val.¹⁶

5.3 När religion möter skola: lärarnas dilemman kring objektiv och icke-konfessionell undervisning

I artikeln "Freedom of religion and secular education: Teachers define the meaning of religious freedom in everyday school practice" framhåller Marie Fahlén (2017) att fokus ligger på religionsfrihet som en mänsklig rättighet. Hon beskriver att Sverige är ett av de mest sekulariserade länderna i världen, hon betonar även att en central konsekvens av detta är att religionsfrihet bör betraktas som en individuell mänsklig rättighet.¹⁷

Vidare hänvisar hon till europeisk rätt, framför allt European Convention on Human Rights (ECHR, 1950), enligt vilken förälder har rätt att uppfostra sitt barn enligt sina egna religiösa

¹⁶ Kärnebro, 158.

¹⁷ Marie Fahlén, "Freedom of religion and secular education: Teachers define the meaning of religious freedom in everyday school practice", *International Journal for Research on Extended Education*, (2017): 150, research.ebsco.com

övertygelser. Fahlén noterar samtidigt att barn, även om de har rättigheter, ska kunna ta del av dessa rättigheter i förhållande till sin personliga mognad. Hon menar att religionsundervisningen i skolan måste kännetecknas av objektivitet, neutralitet och icke-konfessionell undervisning, vilket i praktiken kan innebära betydande svårigheter för lärare.¹⁸ Det blir svårt i praktiken att vara helt objektiv och neutral i religionsundervisningen. Läraren behöver varje gång bestämma vad som ska tas upp och hur det ska presenteras, dessa val kan lätt uppfattas som vinklade. Samtidigt ska elever få uttrycka sin religion, utan att undervisningen blir trosförmedlande, vilket gör det svårt att dra gränsen mellan att respektera religionsfrihet och att behålla en neutral undervisning. Fahlén relaterar även till tidigare forskning som visar att det i vissa sammanhang förekommit att elever upplevde diskriminering kopplad till etnicitet. Dessutom framkom att lärare hade svårt att finna ett adekvat språk för att diskutera värderingar med elever, särskilt i mångkulturella och mångreligiösa kontexter. Det visade sig också att lärare med personlig religiös övertygelse kan uppleva särskilda utmaningar när de undervisar i religionskunskap. De behöver förhålla sig till sin personliga tro på ett professionellt sätt för att uppfylla kraven på neutral och objektiv undervisning.¹⁹

“For the teachers in the study, demands of a neutral education have to be balanced with respect to freedom of religion in school practice in addition to their own personal view on religion.”

(Marie Fahlén, 2017, s.153)

Genom att med stöd från Jenny Berglund (2014) argumentera för ett “etnografiskt öga” på religion i skolkontext vill Fahlén visa att religion i skolan inte bör framställas som något statiskt och homogent. Istället bör religionsundervisning ses som en mångfacetterad och levd praktik, med stor variation både inom en och samma religion samt mellan olika religioner. Ett sådant perspektiv innebär att undervisningen kan fånga upp den faktiska och konkreta religiositeten.²⁰

Vidare understryker hon att enligt svensk läroplan och skollag ska undervisningen i ämnet religionskunskap vara objektivt, neutralt och icke-konfessionellt. Detta bygger på tanken om

¹⁸ Fahlén, 150.

¹⁹ Fahlén, 152-153.

²⁰ Fahlén, 152-153.

att skolan står åtskild från religiös verksamhet och religion ska ses som något personligt och privat. I praktiken innebär det att lärare måste balansera mellan kravet på neutralitet och respekten för varje individs religionsfrihet.²¹

5.4 Alternativa undervisningsmetoder i svensk religionsundervisning

Victoria Chorna har skrivit artikeln *Alternative Forms and Systems for Religious Education in Primary Schools in Sweden* (2020), som handlar om hur olika undervisningsmetoder kan användas inom religionsundervisning i grundskolan. Chorna (2020) bygger på intervjuer, artikeln betonar att religionsundervisning är ett effektivt verktyg för barns andliga och moraliska utveckling och syftar till att främja samspel och konstruktiv dialog mellan elever. Chorna lyfter fram lärarens ansvar att anpassa undervisningen efter elevernas ålder och kognitiva förmågor, så att lektionerna blir både tillgängliga och engagerande. Artikeln diskuterar också alternativa undervisningssystem som kan komplettera traditionell undervisning för att göra religions lektionerna mer varierande och stimulerande. Exempel på dessa är hemundervisning, online- lärande och pedagogiska metoder som Montessori.²²

Chorna introducerar även hur viktig religionsundervisning är i grundskolan och vilken roll den spelar för barns moraliska och andliga utveckling. Hon poängterar att dagens utbildning behöver nya arbetssätt för att få eleverna mer engagerade och göra undervisningen mer intressant. Flera forskare (Barker, 2012; Britzman, 2003; Gee, 2014) menar att alternativa undervisningsmetoder kan vara särskilt användbara för religionslärare, eftersom de kan bidra till att lektionerna blir mer stimulerande och engagerande för eleverna. Syftet med undervisningsmetoderna är att undersöka den pedagogiska potentialen hos alternativa former och system inom religionsundervisning, alltså hur olika metoder kan förbättra undervisningen. Metoden består av en analys av hur undervisningen är organiserad i grundskolan, vilket fungerar som grund för framtida experiment och utveckling av undervisningspraktiker.²³

Chorna ger konkreta exempel på hur alternativa utbildningssystem kan användas inom religionsundervisningen i grundskolan. Hon förklarar att *hemundervisning* bygger på föräldrarnas auktoritet och familjetraditioner, men att den även kan användas för att ge

²¹ Fahlén, 153.

²² Victoria Chorna, "Alternative Forms and Systems for Religious Education in Primary Schools in Sweden", *Diamond Scientific Publishing* (2023): 12, <https://doi.org/10.33422/icmetl.v1i1.25>

²³ Chorna, 13.

eleverna erfarenheter av olika kulturer och religioner, exempelvis genom utflykter eller möten med människor från olika bakgrunder. *Unschooling* fokuserar på elevernas egna intressen och behov, vilket innebär att läraren anpassar lektionerna efter varje elevs individuella undervisningsmetod, till exempel genom kreativa aktiviteter som modellering eller ritning, vilket ökar både motivation och engagemang. Chorna lyfter även fram *världsskolan*, som bygger på idén att hela världen fungerar som en lärmiljö. Här kan läraren använda vardagliga erfarenheter från hemmet, lokalsamhället, parker, bibliotek och internet för att hjälpa eleverna att förstå olika kulturer, religioner och universella principer för samexistens. Vidare beskriver hon *utomhuspedagogik*, där undervisningen sker i naturen och kopplas till respekt för både miljön och andra människor. Genom att genomföra lektioner utomhus, arrangera utflykter och låta eleverna delta i kreativa aktiviteter får de erfarenheter som stärker deras moraliska och sociala utveckling.²⁴

5.5 När polsk religionsundervisning möter läroplan

Artikeln “Problems of upbringing for peace in curricular assumptions and in selected Polish education textbooks” skriven av Adam Bielinowicz (2024) undersöker hur frågor om “utbildning för fred” framkommer i kursplanerna som gäller för katolsk religionsundervisning i Polen, samt hur man förhåller sig till metodiska läroböcker för katekesundervisning. Bielinowicz framhåller att studiens syfte är att besvara frågan huruvida religionslektioner kan hjälpa de undervisade inse behovet av att engagera sig för fred i världen.²⁵

Bielinowicz analyserar den centrala katolska läroplanen i Polen (Katekes läroplan), vilket omfattar romersk-katolsk religionsundervisning i förskola och skola. Därtill inkluderas även metodböcker för förskola, grundskola och gymnasium.²⁶

Vidare skriver Bielinowicz att fredsutbildning är ett särskilt betydelsefullt ämne med tanke på krig, internationella spänningar, och sociala konflikter. Han argumenterar för att det inte räcker med politiska, sociala och ekonomiska insatser, utan att religiösa institutioner också bär ett ansvar att bidra till fred genom undervisning och fostran. Bielinowicz skriver att

²⁴ Chorna, 13-14.

²⁵ Adam Bielinowicz, “Problems of upbringing for peace in curricular assumptions and in selected Polish education textbooks”, *Studia Koszalinско-Kolobrzskie*, (2024): 114, research.ebsco.com

²⁶ Bielinowicz, 114.

historiskt sett har kyrkan inte bara bett för fred, utan också verkat för fred i en splittrad värld. Som exempel nämner Bielinowicz att kyrkan firar en global "världsfred dag", instiftad av en påven Paulus VI, år 1967, detta menar han illustrerar att fredsfrågan alltid varit en central fråga för katolska kyrkan. Vidare refererar Bielinowicz till dokumentet från katolska kyrkan, ett exempel är Fratelli Tutti, som en moralisk och filosofisk plattform för att tolka fred och broderskap. Detta kan påverka hur religionsundervisningen utformas.²⁷

Bielinowicz betonar att religionsundervisning i Polen inte enbart syftar till religiös fostran, utan också till att forma ungas sociala medvetenhet. Han förklarar att undervisningen har potential att ge elever perspektiv på fred, ansvar, medmänsklighet och solidaritet samt att rusta dem med verktyg och färdigheter inför vuxenlivet.²⁸

Bielinowicz betonar också den senaste katekes-läroplanen (en konfessionell läroplan med fokus på kristen troslära), som antogs den 8 juni 2018 vid det 379:e plenarmötet för den polska biskopskonferensen. Den ersatte dokumentet från 2010 och är ett resultat av en pågående skolreform, med förändrad skolstruktur och nya pedagogiska antaganden. Bielinowicz förklarar att den nya katekes läroplanen anpassats till den polska skolans utmaningar och att den är formulerad med fokus på utbildningsresultat. Vidare skriver han att läroplanen har omstrukturerats så att katekesundervisningen är indelad i två delar, årskurs 1-4 respektive 5-8. Bielinowicz förklarar att katekes-delen behåller sin egen prägel jämfört med den allmänna skolutbildningen och att det nya dokumentet anger tydligt vilka mål och krav lärare (kateketer) ska följa när de undervisar i religion.²⁹

5.6 Bibeln som grund för religionsundervisning i Polen

Artikeln av Marian Zajac, *The Biblical Dimension of Religious Instruction in Poland*, handlar om religionsundervisning i polska statliga skolor, där Bibeln är den viktigaste källan för undervisning om tro. När undervisningen infördes användes en konfessionell modell, vilket ledde till nära samarbeten med kyrkor och religiösa organisationer samt bidrog till att eleverna fick möjlighet att utveckla personlig tro. Studien bygger på en analys av hur undervisningen idag är förankrad i polsk lagstiftning och kyrkans riktlinjer, samt 2018 års kärnläroplan för katekesen. Planen visar bibliska riktlinjer och metodverktyg som gör

²⁷ Bielinowicz, 115.

²⁸ Bielinowicz, 116.

²⁹ Bielinowicz, 116.

undervisningen effektiv. Konfessionell religionsundervisning finns idag i alla statliga skolor i Polen och bidrar till skolornas fungerande. Zajac framhåller att undervisningen bör fortsätta och utvecklas med moderna tekniker, som multimedial undervisning, för att motverka att religionsklasser tas bort från offentliga skolor.³⁰

Hon framhåller också att elever kan få mycket information om världen genom modern media, men att de behöver vägledning för att förstå andliga och religiösa frågor kritiskt. Kyrkans dokument anger att all katekes bör genomsyras av Bibeln, som är grunden för både teologi och undervisning. Ett problem är att Bibeln inte skrevs för barn och ungdomar, vilket gör språket och berättelserna svåra att förstå. Detta försvåras ytterligare av elevernas ständigt föränderliga tänkande och förståelse av världen. Därför är det viktigt att utveckla undervisningsmetoder som gör Bibeln både begriplig och intressant. Det handlar om att använda pedagogiska strategier som gör innehållet meningsfullt för eleverna och att fundera över hur statliga skolor kan stödja denna typ av lärande.³¹

Zajac beskriver hur Bibeln fungerar som den huvudsakliga källan för religionsundervisning i polska statliga skolor och hur den kan stödja både elevernas personliga och religiösa utveckling. Undervisningen syftar till att förmedla Kristi frälsande sanningar på ett sätt som är relevant för dagens unga och att skapa en tydlig koppling mellan Skriften och den Heliga Traditionen, med det sagt, att undervisningen ska lära ut undervisningens budskap på ett sätt som unga idag kan förstå och koppla till både Bibeln och kyrkans tradition. Zajac framhåller att eleverna inte bara ska lära sig om Bibeln som text, utan också utveckla en personlig relation till Gud och reflektera över hur budskapet kan påverka deras egna liv och val. Författaren Zajac, poängterar att undervisningen behöver använda pedagogiska metoder som gör Bibeln begriplig och engagerande, eftersom språket och innehållet i texterna ofta kan vara svårt för barn och ungdomar att förstå. Dessutom betonas skolans viktiga roll i att stödja eleverna under denna process, exempelvis genom vägledning, diskussioner och reflekterande övningar som hjälper eleverna att koppla Bibelns budskap till sin egen vardag och omvärld. Zajac lyfter också fram att undervisningen bör uppmuntra eleverna att utveckla kritiskt

³⁰ Marian Zajac, "The Biblical Dimension of Religious Instruction in Poland", *Verbum Vitae*, (2021): 1295, research.ebsco.com

³¹ Zajac, 1295-1296.

tänkande kring andlighet och moral, och att detta kan bidra till att eleverna tar till sig Bibelns värden på ett meningsfullt sätt.³²

5.7 När blir Powerful knowledge meningsfull för elever?

I kapitel 2 i boken *Powerful Knowledge in Religious Education*, skriven av Peder Thalén och Olof Franck diskuterar författarna hur Powerful Knowledge (PK) kan förstås när man arbetar med etik och existentiella frågor i religionskunskap som definieras i den svenska läroplanen.³³ De utgår från ett citat ur Matteusevangeliet som tar upp vad det egentligen betyder att “vinna” något värdefullt. Med detta vill de visa att kunskap inte automatiskt blir meningsfull bara för att den beskrivs som viktig. Elever kan få mycket kunskap, men om den inte känns relevant eller användbar i sitt eget liv riskerar den att tappa betydelse. Därför menar författarna att PK måste kopplas till elevernas verklighet.³⁴

Författarna jämför ett sociokulturellt synsätt på lärande med Michael Youngs kunskapsteoretiska perspektiv när han pratar om PK (Michael Young, 2013, är citerad i *Powerful Knowledge*, 2023). Det sociokulturella perspektivet visar att undervisning behöver utgå från elevernas erfarenheter, deras omgivning och deras vardag. Kunskap blir inte så “kraftfull” om den inte hänger ihop med hur elever förstår sin värld. Samtidigt behöver undervisningen också utmana eleverna och hjälpa dem att utvecklas bortom sina tidigare tankesätt. Författarna menar därför att undervisning bör förstås som en balans där både elevernas perspektiv och läroplanens innehåll påverkar varandra.³⁵

De poängterar också att undervisning inte kan bli meningsfull om den inte når eleverna, även om teorin beskriver kunskapen som viktig. Detta syns extra tydligt när det gäller etik och existentiella frågor. Etik har en lång akademisk tradition, men den kan vara svår att göra begriplig för yngre elever eftersom den ofta är abstrakt. Existentiella frågor har länge varit viktiga i svensk religionskunskapsundervisning, däremot saknas tydliga definitioner och ett fast akademiskt ramverk. Det gör det utmanande att undervisa om dem, trots att de är viktiga för elevers personliga utveckling.³⁶

³² Zajac, 1298.

³³ “Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet”. Skolverket, 2022, [Skolverket.se](https://www.skolverket.se)

³⁴ Christina Osbeck, Karin Sporre och Annika Lilja, “Powerful Knowledge in Ethics and Existential Questions: Which Discourses, for Which Pupils, in Which Contexts?” i *Powerful Knowledge in Religious Education*, red. Olof Franck och Peder Thalén, (Springer International Publishing AG, 2023), 21-22.

³⁵ Osbeck, Sporre och Lilja, 21-22.

³⁶ Osbeck, Sporre och Lilja, 21-22.

Genom att lyfta upp både etik och existentiella frågor visar författarna att “kraftfull kunskap” inte kan ses som något frikopplat från eleverna. Enligt Osbeck med flera, framkommer att lärare behöver hitta en balans där både elevernas erfarenheter och det centrala innehållet i läroplanen tas på allvar. På så sätt blir kunskap inte bara något eleverna hör om, utan något som faktiskt kan bli meningsfullt och relevant i deras egna liv.³⁷

Vidare beskriver Osbeck med flera, tre empiriska forskningsprojekt där elevernas behov och intresse för etisk kompetens är huvudfokus. I det första projektet anges att gruppintervjuer genomfördes med elever och att dessa intervjuer visade att eleverna uttryckte stort behov av etisk kompetens. I kapitel två i boken förklaras också varför eleverna ansåg att kunskap kring etik är viktig. Sporre redogör i kapitlet att eleverna syftade på kamratrelationer, känslor av samhörighet och utanförskap som centrala i sina existentiella frågor.³⁸

I kapitel två refererar Osbeck med flera till (Dewey, 1938 och Biesta, 2022) där de vidare beskriver vikten av att använda sig av metoden PK inom etik, utifrån ett sociokulturellt perspektiv på lärande. De diskuterar PK inom etik med stöd av en tredelad konstruktion, där utvecklingen av moraliska samtal betraktas i tre olika ramverk. Den första ramen är barnets individuella arena och här uppmärksammas barnets uttryckta behov och hens intressen rörande konkretiserade fall av etisk relevans, samt de utmaningar barnet upplever.³⁹

Den andra delen av ramverket rör det samhälleliga och globala sammanhang, till denna hör frågor som ligger längre bort från barnets direkta erfarenheter. Detta i sin tur behöver läraren presentera för att vidga barnets verklighet. Medan det tredje och slutliga ramverket avser ett större sammanhang, där moraliska samtal bör föras på en nivå där barnen får möjlighet att förstå etik, perspektiv och analyser som delar av globala sammanhang. Dessutom framhålls att eleverna därigenom ges tillgång till språkliga verktyg med vilka de kan utvärdera sina personliga reflektioner, perspektiv och handlingar. De konstaterar att metoden PK eller etiska samtal inte kan reduceras till enbart en av de tre ramverken, utan snarare bygger på en kombination av flera perspektiv.⁴⁰

³⁷ Osbeck, Sporre och Lilja, 21-22.

³⁸ Osbeck, Sporre och Lilja, 30.

³⁹ Gert Biesta och John Dewey, *Ethics and Existential Questions: Which Discourses, for Which Pupils, in Which Contexts?*, 32, citerad i Christina Osbeck, Karin Sporre och Annika Lilja, *Powerful Knowledge in Religious Education* (Springer International Publishing AG, 2023), 32

⁴⁰ Osbeck, Sporre och Lilja, 32.

6. Slutsats och diskussion

Utifrån presentationen mellan hur religionsundervisningen fungerar i Sverige och Polen framträder tydligt att ämnet påverkas av mycket mer än själva läroplanerna.

Religionsundervisningen formas i hög grad av landets historia, politik, kultur och människors levnadsvillkor. Därför skiljer sig religionsundervisningen i Polen och Sverige. Eleverna tillägnar sig även olika typer av kunskaper och erfarenheter. Detta grundar sig i att undervisningen har bland annat olika mål och innehåll i de två olika länderna.

6.1 Skillnader och likheter i religionsundervisningen i Sverige och Polen

En av de mest påtagliga skillnaderna är relationen mellan religion och stat. I Polen har den katolska kyrkan fortfarande en stark ställning i samhället. Det innebär att religionsundervisningen ofta formas av katolsk tro och tradition.⁴¹ Många elever får katekes undervisning, exempelvis genom bibelläsning, bön eller samtal om moral grundad i katolsk lära. Samtidigt visar forskning att elever med annan tro eller de som är icke-troende ofta upplever att de inte har någon naturlig plats i klassrummet.⁴²

I Sverige är det annorlunda. Där ska religionsundervisningen vara helt icke-konfessionell, läraren ska inte lära ut vad man bör tro på. Istället ska undervisningen ge kunskap om olika religioner och livsåskådningar. Eleverna ska lära sig att förstå religion som en del av samhället och inte som en fråga de själva måste ta ställning till.⁴³ I ett alltmer sekulariserat samhälle, där religion inte har lika stor plats i människors vardag, är detta utbildningsideal särskilt betydelsefullt. Samtidigt kan det leda till att vissa elever upplever ämnet mer avlägset, då religion inte förekommer i deras dagliga liv.⁴⁴ Trots skillnaderna finns det också likheter mellan Sverige och Polen. En likhet som vi tydligt lade märke till är att båda länderna har svårt att undervisa om etik och existentiella frågor.

⁴¹“Important information and practical advice”, Migrant info.pl, 19 november 2025, migrant.info.pl

⁴² Dominik Kielb, Michał Pierzchała och Marcin Gazda “Youth Attitudes toward Religious Education in Poland” *Religions*, (2023): 5-8, research.ebsco.com

⁴³ “Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet”. Skolverket, 2022, [Skolverket.se](https://skolverket.se)

⁴⁴ Christina Osbeck, Karin Sporre och Annika Lilja, “Powerful Knowledge in Ethics and Existential Questions: Which Discourses, for Which Pupils, in Which Contexts?” i *Powerful Knowledge in Religious Education*, red. Olof Franck och Peder Thalén, (Springer International Publishing AG, 2023), 21-22.

Dessa frågor saknar tydliga regler för hur man “ska” undervisa om dem, men de är ändå viktiga eftersom de handlar om livets stora frågor, vad som är rätt och fel, vad det innebär att vara människa och hur man hittar mening i livet. I Sverige är dessa frågor en naturlig del av undervisningen i religionskunskap, men det kan vara svårt för lärare att göra dem meningsfulla utan att diskussionerna blir allt för teoretiska.⁴⁵ I Polen finns existentiella frågor också med, men de är ofta kopplade till katolsk tro och kyrkans sätt att se på livet, vilket gör att de inte alltid öppnar för så mycket diskussion eller olika perspektiv.⁴⁶

6.2 Undervisningens relevans och lärarens roll i Sverige och Polen

Något som blivit tydligt i vårt arbete är hur viktigt det är att undervisningen känns relevant för eleverna. Om undervisningen inte hänger ihop med deras vardag, erfarenheter eller sätt att tänka, spelar det ingen roll hur bra den är i teorin. Detta är något som forskarna Osbeck, Sporre och Lilja lyfte i sin diskussion om Powerful Knowledge.⁴⁷ De menar att kunskap bara blir “kraftfull” om den både ger eleverna nya insikter och samtidigt går att koppla till deras eget liv. Det räcker alltså inte att fylla undervisningen med fakta, kunskapen bör vara begriplig och användbar. Det här gäller i både Sverige och Polen, men det märks på olika sätt. I Sverige behöver läraren ofta hitta sätt att göra religion intressant för elever som kanske inte har så mycket kontakt med religion hemma. Många svenska elever kan känna att ämnet är långt ifrån deras verklighet. Då blir det viktigt att visa hur religion finns i samhället och människors vardag runt om i världen.

I Polen är situationen nästan omvänd. Där är religion väldigt närvarande i många människors liv, men undervisningen kan ibland bli så styrd av tradition och kyrka att den inte ger utrymme för elevernas egna tankar eller frågor.⁴⁸ För vissa elever, särskilt de som inte är katoliker eller som vill ifrågasätta, kan det innebära att undervisningen känns mer begränsande än utvecklande. Läraren spelar därför en avgörande roll i båda länderna. I Sverige behöver läraren kunna balansera mellan läroplanens krav, elevernas bakgrund och skolans värdegrund.⁴⁹ Det kräver att läraren kan prata om känsliga ämnen på ett bra sätt och skapa ett klimat där alla perspektiv får komma fram. I Polen behöver läraren samtidigt leva

⁴⁵ Osbeck, Sporre och Lilja, 21-22.

⁴⁶ Bielinowicz, 116.

⁴⁷ Osbeck, Sporre och Lilja, *Powerful Knowledge in Religious Education*, 21-22.

⁴⁸ Zajac, 1295.

⁴⁹ “Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet”. Skolverket, 2022, [Skolverket.se](https://www.skolverket.se)

upp till både skolans och kyrkans förväntningar.⁵⁰ Detta gör yrkesrollen mer komplicerad, eftersom läraren både ska undervisa som en professionell pedagog och samtidigt representera en religiös tradition.

6.3 Slutsatser och framtida utmaningar i religionsundervisningen

Under arbetets gång har det också blivit tydligt att båda länderna står inför förändringar. I Sverige fortsätter samhället att bli mer mångkulturellt, vilket gör att undervisningen måste anpassas till elever med fler och fler olika bakgrunder. I Polen ser man istället en utveckling där fler unga börjar ifrågasätta kyrkans roll. Det gör att skolan hamnar i en svår position där dem måste försöka nå elever som inte automatiskt accepterar den religiösa undervisningen. När vi sammanfattar allt visar vårt arbete att religionsundervisningen inte bara handlar om religion utan den handlar också om hur ett samhälle ser på kunskap, identitet och människors möjligheter att förstå världen. Sverige och Polen representerar två helt olika sätt att tänka kring religionens plats i skolan. Sverige fokuserar på neutralitet, pluralism och kritiskt tänkande. Polen framhåller tradition, kultur och religiös kontinuitet. Båda länderna har sina styrkor och svagheter.

En viktig slutsats är att bra religionsundervisning behöver hitta en balans. Den ska både utgå från elevernas erfarenheter och ge dem nya perspektiv som hjälper dem att förstå världen bättre. Den ska vara öppen, inkluderande och ge plats åt frågor som inte har enkla svar. Den ska ge eleverna verktyg att tänka själva och förstå andra människor, oavsett om undervisningen är konfessionell eller icke-konfessionell. Vårt arbete visar också att framtidens religionsundervisning i både Sverige och Polen kommer att bero på hur väl skolor och lärare klarar av att möta förändringar i samhället. Oavsett om det handlar om ökad mångfald i Sverige eller minskat religiöst inflytande bland unga i Polen behöver undervisningen utvecklas så att den fortsätter vara meningsfull. Sammantaget visar vår studie att religionsundervisningen blir som bäst när den lyckas förena både elevernas verklighet och den kunskap som finns inom ämnet. När undervisningen gör detta, skapas förståelse, nyfikenhet och möjlighet för eleverna att tänka kritiskt och då blir kunskapen verkligen "kraftfull".

⁵⁰ Stockholms katolska stift & Katolska Pedagogiska Nämnden, Riktlinjer för katekesen: 52

7. Referenslista

Bielinowicz, Adam, "Problems of Upbringings for Peace in Curricular Assumptions and in Selected Polish Education Textbooks". *Studia Koszalinско-Kolobrzskie*, (2024).

<https://research.ebsco.com/c/urm6uq/search/details/dsju3xvg55?limiters=FT1%3AY&q=Problems%20of%20Upbringings%20for%20Peace%20in%20Curricular%20Assumptions%20and%20in%20Selected%20Polish%20Education%20Textbooks&searchMode=all>

Biesta, Gert och John Dewey. *Powerful Knowledge in Ethics and Existential Questions: Which Discourses, for Which Pupils, in Which Contexts?*. Springer International Publishing AG, 2023, 32. Citerad i Christina Osbeck, Karin Sporre och Annika Lilja, *Powerful Knowledge in Religious Education*. Springer International Publishing AG, 2023.

Chorna, Victoria, "Alternative Forms and Systems for Religious Education in Primary Schools in Sweden". *Diamond Scientific Publishing*, nr 1 (2022): 12-20.

<https://doi.org/10.33422/icmetl.v1i1.25>

Fahlén, Marie. "Freedom of Religion and Secular Education: Teachers Define the Meaning of Religious Freedom in Everyday School Practice". *International Journal for Research on Extended Education*, (2017).

<https://research.ebsco.com/c/urm6uq/search/details/gnfxodn3sn?limiters=FT1%3AY&q=Freedom%20of%20religion%20and%20secular%20education%3A%20Teachers%20define%20the%20meaning%20of%20religious%20freedom%20in%20everyday%20school%20practice&searchMode=all>

Kärnebro, Katarina. "Teaching RE – for What Purpose? A Discourse Analysis of Teachers' Talk About Their Teaching in Relation to the Children's Existential Questions". *Umeå University*, nr 4 (2023): 158-178 .

<https://journals.lub.lu.se/nordidactica/article/view/24560>.

Kielb, Dominik, Michał Pierzchała och Marcin Gazda. "Youth Attitudes Towards Religious Education in Poland". *Religions* (2023).

<https://research.ebsco.com/c/urm6uq/search/details/ihtmkn7y5j?limiters=FT1%3AY&q=Youth%20Attitudes%20toward%20Religious%20Education%20in%20Poland%20&searchMode=all>

Migrant.info.pl, "Important Information and Practical Advice – Education in Poland". Åtkomstdatum 19 november 2025.

https://www.migrant.info.pl/en/home/education/important-information-and-practical-advice?utm_source=chatgpt.com

Osbeck, Christina, Karin Sporre & Annika Lilja. "Powerful Knowledge in Ethics and Existential Questions: Which Discourses, for Which Pupils, in Which Contexts?" i *Powerful Knowledge in Religious Education* redigerad av Olof Franck & Peder Thalén, Springer International Publishing AG, 2023: 21-39.

Schweitzer, Friedrich, "Powerful Knowledge in Religious Education? Perspectives in Conversation with Michael Young and Paulo Freire" i *Powerful Knowledge in Religious Education*, red. Olof Franck och Peder Thalén, (Springer International Publishing AG, 2023), 1-17.

Skolverket. "Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet". 2022. https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet#/curriculums/LGR22?schoolType=GR&tosHeading=Kursplaner#COMMON_PRINCIPLES

Skolverket. "Kursplaner för grundskolan- Religionskunskap". 2022. https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/kursplaner-for-grundskolan#/subjects/GRGRREL01?schoolType=GR&typeOfSyllabus=COURSE_SYLLABUS¤tListHeading=Kursplaner%20i%20grundskolan×pan=LATEST

Stockholms katolska stift & Katolska Pedagogiska Nämnden. *Ge som gåva vad ni har fått som gåva: Riktlinjer för katekesen i Stockholms katolska stift*. (Stockholm: Stockholms katolska stift). 2009: 7-55. <https://www.katolskakyrkan.se/media/2472/riktlinjer.pdf>

Vatican News. "Religious Education in Schools: The Crisis in State-Church Relations in Poland". Åtkomstdatum 19 november 2025. <https://www.vaticannews.va/en/church/news/2025-02/poland-religious-education-schools-state-crisis-stanis.html>

Zajac, Marian. "The Biblical Dimension of Religious Instruction in Poland". *Verbum Vitae*. (2021). <https://doaj.org/article/aba4023539834a45a10732fe9ab51565>